

el prefix EK- 'fora de' és comú a uns i altres). Que en part dels 120 indrets on apareix aquest mot, KJA- es tornés adés KJO- adés KU- (variant *Eygu-rande*) tampoc no ens podria meravellar gaire. En canvi m'inclino ara a rebutjar aquesta connexió etimològica pel que fa als noms hispànics com *Aran-da*, *Peñaranda* i els altres, per a l'explicació versemblant dels quals es podrà consultar el nou DECH, s. v. *baranda*, n. 14. L'argòtic *baranda* 'valent, rufià', potser és el nostre mot mateix (en variant fonètica més internacional) amb un sentit propi de 'protecció o protector de dones de mala vida'.

¹⁰ Es pot sospitar que *barandat* no sigui derivat en -ATUM romànic sinó simplement el plural hispano-àrab *barandât* del mossàr. *baranda*; però resto escèptic davant la idea, primer perquè aquests plurals solen pronunciar-se en -êt, encara que darrere una enfàtica la *â* podria conservar-se i per tant podríem suposar que els moros espanyols ho pronuncïessin *baranda*. Però les formes *barandano* i *barandau* realment semblen indicar que terminaria antigament en -ado. — ¹¹ «Hasta's tomben *barandats* per a què, de varies dependències ne resulte una sala ben espaiosa» en el tortosí Vergés i Paulí, *Es-purnes de la Llar v*, 149. Gandesa, en «Excursions» ²⁵ III, 72; en un doc. valencià de c. 1450 (Privilegi 42 d'Anfós V) «demolire aut dirrui et tolli facere *envanna*, quae in vulgari nuncupantur *barandats* sive exides domorum dicti vici», a San Juan de Plan (alt-arag.) el *barandáu* 'andàs'. — ¹² Una equivalència *baranella* no sé si realment ha existit, tot i que la llegim en el valent article *La Iglesia Cremada*, que quedà inèdit, de Maragall, i que s'ha publicat recentment (en les *Obr. Compl.*, 1960, I, 780). Per desgràcia aquesta part no està reproduïda en el facsímil de la p. 784, que ens hauria assegurat de les audaces intervencions i irresponsables invencions dels «correctors de català», que tan sovint ens «fan miracles» en aquestes coses.

BARATAR, 'canviar una cosa o una mercaderia per una altra', mot panromànic, d'origen pre-romà, probablement derivat del cèltic *mrath*- 'frau', 'sedició', que va donar l'irl. mj. *brath*, bret. mj. *brat*, mod. *barad* 'perfídia, traïció', gallès *brad*, còrnica *bras* 'traïció, engany'.¹ □ 1.ª doc.: 1284 (doc. publicat per Alart, *RLR* IV, 377).

En català antic *baratar* és usual en el sentit de 'fer negoci o fer un tracte a base d'intercanvi de mercaderies': «Que tota mercaderia que porten... si no la podien aquí vendre o *baratar* ab altra, que la puscàn d'aquèn trer», doc. 1285 (*AlcM*)² i es deia molt sovint *vendre a barata* (veg. més avall). Aquest sentit de 'negociar, traficar' era també bàsic en cast. ant.: *baratar bien o mal* 'hacer buen o mal negocio' [S. XIII], *baratar* 'alterar el precio de algo para obtener dinero' (*DCEC* I, 393); port. ant. *baratar* 'negociar (alguna cosa) per poc preu', 'permutar' (Moraes), gall. ant. *baratar mal* 'fer mal negoci'. D'altra banda, el sentit bàsic del fr. ant. *barater* fou més aviat 'enganyar' (Bloch-

Wartburg), *barat* 'engany', *baraterie* 'acte fraudulent'. i segons la documentació de Godefroy *barater* 'permutar, negociar amb intercanvi de coses' no apareix fins el segle XIV; per a l'oc. ant. *baratar* Levy (*Petit Dict.*) dóna 'traficar, vendre', però també 'frauder, duper, tromper',³ i *barat* 'affaire commerciale', 'ruse, tromperie', i *baratador* 'trompeur, fripon';⁴ it. *barattare* 'scambiar cosa con cosa', doc. en Fra Giordano (1260-1311) i 'frodare' usat per Dante i Boccaccio (Prati);¹⁰ en català mateix el sentit de 'engany' és bàsic en els derivats *barat*, *barater*, *barateria* (més avall).⁵

La base semàntica 'enganyar', predominant en fr. ant. *barater*, i viu en oc. i it. ant. al costat de 'negociar, traficar', pot ser un testimoni del sentit originari del cèltic **mrath*- 'frau, sedició', i així l'etapa anterior a 'traficar, negociar amb intercanvi d'articles'. En l'aspecte fonètic, d'altra banda, una formació substantiva **baratta* o infinitiu **barattare* damunt *brat*- presenta el doble problema de l'anaptixi de la *a* i la reduplicació de la *t*. Aquests canvis eren en un i altre cas fenòmens de reforçament de l'estructura fonètica del mot en qüestió, i no han de sorprendre massa en una paraula de caràcter afectiu amb un matís pejoratiu. En efecte, la duplicació de la consonant sembla donar-se en alguns casos tractant-se de mots expressius;⁶ quant a l'anaptixi de la *a*, hi hauria pogut contribuir l'existència en la llengua d'un parònim amb *bara-* com, per exemple, el mot llatí vulgar que va donar *ballar*. És possible també que la duplicació de la *t* sigui deguda a una formació substantiva amb un sufix *-ta*, **baratta*, dins el cèltic mateix.⁷

DERIV.: *Barat* 'acte fraudulent' (Llull, *Rimes*, 629); i en F. de la Via: «tant es l'engany e lo *barat* que saben fer (les dones)» (citat per *DAG.*); *mal barat* 'mal negoci' en *Tirant*: «E per no perdre aquest salari ans se dexaran tots tallar a peces que consentir en ningun *mal barat*» (citat per *DAG.*); en el significat de 'permuta, intercanvi' tenim en *DAG.* dos exemples que semblen medievals, citats per ell de Mora, *Furs de Val.*, i del *Cronicon mayoricense* d'A. Campaner; un altre exemple de 1632 (*AlcM*), i en una cançó pop. recollida per Milà: «porto... una poca de farina / i un poc de trigo *payat*. // —¿Voleulo donar a vendre o ferne algun *barat*? // —Yo no 'l vuy...» (*Romillo.*, 10, versió i recollida a Agramunt o Bellpuig).

Barat adj. 'a baix preu' es diu avui en el territori valencià i alguns punts del cat. occ.; tenim un exemple en l'escriptor popular Joan Lluís Pallarès: «a Altron la cantarella que faria tot dient: 'Apa, dones! lo sastre n'és arribat i mai més tindreu cosit tan bo i tan *barat*!'» *Els pastors i les estrelles*, p. 78; *AlcM* dóna un exemple del S. XVII, en el pseudo-Boades; en cat. ant. sembla ser corrent la loc. *fer bon mercat* (cf. fr. *bon marché*); llegim en un doc. de Perpinyà, possiblement de l'any 1306: «ad aqueles femmes o dones nobles e altres, qui fan draps per vestir els o lurs companyes, e es de molt gran profit e molt de *melor mer[cat]* que si-ls compraven» (Finke, *Acta Arag.* III, 160), i en St. Vicent: «yo los vos prestaré sobre la lana --- mas, quan vindrà al temps, vos ne *fareu millor*